

Adjunk nekik időt gondolkodni!

A jutalmazás ideális időpontjának művészete, avagy melyek a ló és ember közötti valódi kapcsolat így a lovagláshoz is nélkülözhetetlen mentális elengedettséget egyetlen, valódi és objektív jelei!

Napjaink lovasai általában megfelelő, megalapozott háttérismeret nélkül csak addig jutnak el, hogy vannak valamilyen jelek a lovainkon, amelyek meg kell, hogy legyenek vagy történjenek. Vagy azért, mert a díjlovaglós program, bírósági vagy edző ezt kívánja vagy pedig, mert trendi! Ragadozó, célorientált aggyal viszont csak addig jutnak el, hogy ezt bármi áron, bármi eszközzel el kell érni! A bármi áron hozzáállás még elfogadható is lenne abban az esetben, ha az **kizárólag**, ló faj specifikusan történik! A cikk további részéből kiderül, hogy a „megfelelő jelek” elérése nem ragadozás – azaz különböző ízesítésű zablák, fejlehúzás segédszárakkal stb. – történik, hanem egy a lovak szerint érthető hozzáállás objektív, és félelmetesen valós eredményei! Igen! Félelmetesen felemelő, ha meg van és félelmetesen önkritikusan elszomorító, ha nincs meg! És ezek a jelek annál kevésbé jönnek, minél jobban erőltetjük kialakulásukat!

Mi, ragadozók ösztöneinkből kifolyólag könnyen lehetünk túl célorientáltak és eshetünk bele abba a hibába, hogy annyi munkát, feladatot próbálunk bezsúfolni lovaink egy-egy edzésébe, amennyit csak lehet. Az említett séma számunkra, emberek számára teljesen természetes, viszont a lovak számára abszolút nem, kifejezetten, ha azt szeretnénk, hogy készséges partnerként működjenek velünk együtt.

Amikor egy lovat vagy akár egy személyt tanítunk valamire, akkor a legfontosabb dolog, hogy a megfelelő időpillanatban jutalmazzuk őt érte, amely a lovaglós során az úgynevezett engedés, amelynek a ló faj viselkedési sémája szerint nincs megfelelőbb jutalmazás!!! Ezt követően pedig időt kell adni számukra a gondolkodásra, annak érdekében, hogy megemésszék, hogy amit tettek azt aszerint tették, ahogy mi szeretnénk volna.

Egy példa:

Mondjuk, hogy szeretnénk valami újat tanítani lovunknak. Esetleg a Yo-yo játékot vagy egy árkon vagy egy korábban még nem látott akadályon szeretnénk átkelni vele. Akárhányszor lovunk egy kicsit is próbálkozik álljunk meg és pihenjünk meg egy pillanatra. Adjunk nekik időt gondolkodni, még mielőtt újból megpróbáljuk velük. Ez a kivárás nem csak az addigi próbálkozásokat jutalmazza, hanem megfelelően megalapozza az azt következőket.

Hogyan tudjuk, hogy lovunk gondolkodik és megértette?

Ez könnyen elbírálható, ha valaki ismeri a jeleket. Lovunk mélyre ereszti a fejét, nyalogatja a szájszélét, gyakrabban pislog, rág, füleit mozgatja, pihenteti valamelyik hátsó lábát, sóhajt, illetve ásít. Néha csak egy-egy jelet kapunk, néha, pedig valamennyit. Mindig keressük lovunkon az említett jeleket, amikor játszunk vele.

Lovaink mindig abbahagyják a gondolkodást, amikor nem értenek valamit vagy stresszes helyzetbe kerülnek. Ebben az esetben úgymond jobb agyba mennek át, amikor is egy gondolkodásmentes, önvédelmi, gyors reagálásra képes, adrenalin módba kerülnek, amikor is nem képesek bal (nyugodt és gondolkodó) agyféltekéjüket használni, egészen addig, ameddig az adrenalin el nem tűnik.

Amint az adrenalin eltűnik, elkezdenek gondolkodni és döntéseket hozni azzal kapcsolatban, ami éppen történt. Éppen ebből kifolyólag válik kritikussá az engedés, azaz a jutalmazás időpontja, amelynek akkor kell történnie, amikor a ló abban a pillanatban van, amit mi kívánatosnak tartunk. Amennyiben akkor engedünk és állunk meg, amikor lovunk még feszült, negatív és félős állapotban van, akkor ő ezt fogja megjegyezni.

Adrenalin befolyásoltsága alól minden esetben mentesül lovunk, amikor tarkója alacsonyabb pozícióba kerül a marjánál. A fej mélyre eresztése endorphin termelését ösztönöz, aminek pont ellentétes hatásmechanizmusa van az adrenalinval. Az endorphin hatása a morfiomhoz hasonlítható legjobban, amely megnyugtatja a lovat. Amennyiben már valaki látta, amikor egy ló nyírási problémáit próbálok megoldani, akkor tapasztalható volt, hogy azt próbálok elérni, hogy az adott ló minél tovább és minél mélyebben tartsa fejét! De nem erőszakkal!

A folyamatosan bal agyféltekében levő magabiztos ló csillogó nyugodt szempárral rendelkezik. Amennyiben az ilyen lóval, számára ismert feladatokat hajtunk végre, akkor nem láthatjuk, hogy gyakran megnyalná a szájszélét vagy ásítogna. Amikor viszont, már gyorsabb reakciót vagy új feladatot kérünk tőlük, vagy amikor először bizonytalanná válnak vagy megijednek viszont utána megértik a feladatot vagy problémát, akkor már láthatjuk a bal agyféltekében működő lovakra jellemző külső jeleket.

Ahogy folyamatosan fejlődünk lovunkkal, kedvencünk egyre kevesebbet tér vissza jobb agyféltekéjébe, amelyen keresztül nyugodtabbá, bátrabbá, magabiztosabbá és legvégül sokkal jobb partnerre válik.

Viszont mennyi ideig kell várni arra, hogy a megfelelő jeleket produkálják lovaink?

Az esetek többségében a lovak azonnal megnyalják a szájuk szélét egy feladat, mozzanat megértését követően. Aztán van úgy, hogy túl teng bennük az adrenalin, amely miatt ugyanez a folyamat tovább tart. Láttam olyan lovakat, amelyeknek egészen két percig tartott (amely szinte örökkévalóságnak tűnt), hogy megnyalják a szájuk szélét, viszont vannak olyanok, amelyek folyamatosan tovább termelik az adrenalint, mivel érzelmileg túlságosan túlfűtöttek, hogy gondolkodjanak. (Ez az, amiért logikátlan megverni egy lovat, amikor nem ért egy feladatot. Ilyen lehet többek között, amikor mellé megy egy akadálnak! Ha már eleve adrenalint termel, akkor a veréstől csak többet fog, amely még inkább gátolni fogja, hogy bármit is megértson). Az előbbi események amúgy is csak a nem megfelelő előkészítés miatt történnek és nem amiatt mert a ló nem akarja. Legyünk felkészülve, hogy megadjuk számukra a szükséges időt. A túlfűtött állapotban levő lovak esetében jó ötlet olyan feladatokból többet végrehajtani, amelyek elősegítik a bal agyba kerülést. Például hátraléptetünk illetve Oldalazós vagy Rés játékot végzünk lovunkkal, amelyek gyakori farkitereléssel járnak.

Abban a pillanatban és robbanásszerűen azonnal hagyjunk abba bármilyen feladat végzését, amikor lovunk a legkisebb jelét mutatta a végrehajtásnak. Ez a pillanat tanítja meg számára, hogy ezt és így kell végrehajtani, amely a feladat beszüntetésének pillanatában bekövetkezett kényelem biztosításán keresztül lesz érthető lovunk és a lovak számára általánosságban.

Mindig éberem figyeljük a változásokat és, ha mondjuk egy feladat hatszori ismétlését követően sem változik lovunk állapota, akkor váltsunk játékot. A lényeg az, hogy addig csináljuk és keressük a célra vezető feladatot, ameddig a megfelelő megtalálásával nem érjük el, hogy lovunk bal agyba kerüljön. Amennyiben jobb agyban hagyjuk abba a feladatot (akadály felett megrántjuk a szírat vagy beleejtjük az akadályba vagy akár idomítás során a zabla erőteljes húzogatóásával, a szájszél zablával ütogetésével „érünk el” engedést), akkor másnap rosszabb lesz, mivel az agy negatív emlékként raktározza el.

Ritka esetekben találkozunk olyan lovakkal, amelyek felfokozott vérmérséklettel rendelkeznek, túl érzékenyek vagy idegesek. Minél több tudással rendelkezünk (azaz meg van a képességünk, hogy megfelelő tudással adott lovat hogyan közelítsük meg, amikor odaértünk

akkor pedig tudjuk, hogy ott mit, hogyan és mennyi ideig csináljunk!), annál nagyobb esélyünk van, hogy megfelelő eredményt érjünk el a komoly problémával rendelkező lovakkal, anélkül bármilyen, fölösleges veszélybe sodornánk őket vagy magunkat.

Az sose legyen szégyen – kifejezetten, ha lovunkat valóban szeretjük -, ha bevalljuk, hogy egy adott probléma megoldása meghaladja képességeinket és átadjuk másnak, hogy kezelje, vagy irányítást kérve végezzük a megoldást. Tartsuk fejben, hogy mindent a lovakért teszünk, és nem mi vagyunk a lényeg! Ha másképp nem megy, akkor menjünk vissza olyan feladatig, amelyet lovunkkal együtt közösen egymás kölcsönös bizalmát élvezve vagyunk képesek végrehajtani. Így befejezve egy feladatot lovunk jó emlékként raktároz el minket.

Türelem, türelem, türelem

A lovas emberré válás útján a türelemnek művészi szintre kell emelkednie. Ugyanis, amennyiben valamit túlságosan erőltetünk, vagy gyorsan akarunk elérni, akkor elég nagy az esélye, hogy annak lovunk illetve a vele addig kialakított kapcsolatunk issza meg a levét. Ezért lassuljunk le, hogy gyorsabban haladhassunk! Ha megadjuk lovunknak a lehetőséget, hogy gondolkodhasson, akkor az komoly fejlődést eredményezhet!

Mészáros Gyula
(Pat Parelli cikke alapján)